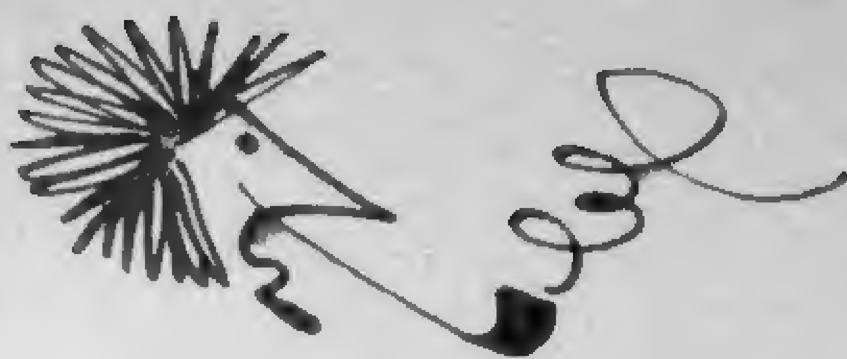
вяРхом На вОжыКу

ГЕОРГІЙ ЮРЧАНКА

ВЫДАВЕЦТВА «БЕЛАРУСЬ»

ГЕОРГІЙ ЮРЧАНКА ● ВЯРХОМ НА ВОЖЫКУ

КАБ У БУДУЧЫМ ЛІТПЛЕХАЎ
НА ЛІТНІВЕ МЕНШ БЫЛО,
Я ПРАЙШОЎ ПА ЛІТАГРЭХАХ
ПА-СЯБРОЎСКУ З ЛІТМЯТЛОЙ.

георгій юрчанка

ЛІТАРАТУРНЫЯ ПАРОДЫІ

Вярхом на вожыку

кукурэ—... апчхі!...

негабляваны дзядоўнік

бя—а—а—а...

немеладычныя мелодыі

не варта бянтэжыцца

кукурэ—... апчхі!...

мармелад на закусь

Бел2
Ю 83

МАСТАК Б. ЗАБОРАЎ

7-4-3
181-68

АЎКЦЫЁНІЯ

Алесь Адамовіч

Аўкцыёнія (прынамсі сама думала так) — жанчына сучасная. Гэта — бясспрэчна. Як-ніяк замуж — тройчы. Развод — чатыры разы.

Пятае замуства (на гэты раз рашэнне: пастаянна) удалым лічыць можна б. І такая прыкрасць: «Неадкладна — на працу». Гэта Янка Камлюк, муж. І яшчэ:

— Няма чаго лынды біць. Здаровая жанчына, а будзе дзень пры дні выціраць сваім целам канапу.

— Я высокаінтэлектуальная і абсалютна сучасная,— хацела ўзбунтавацца. Але Янка — ласкава і цвёрда:

— Ніхто ж, даражэнькая, не пярэчыць, што ты інтэлектуальная. Тым больш павінна зразумець, што праца...

Пачыналася нешта ідэйнае. Каб вынесці такое — не. Таму — адразу — яснасць. Гэты не адступіцца. («Цікава, што калі б адступіўся?»)

Муж соладка пахропваў. Пасля змены. Аўкцыёніі не спалася. Уставала. Клалася ў пасцель. Пасля — зноў. Уставала. Клалася. «Выйсце знайсці — абавязкова». Мільгала там. У галаве. А пэўнага — нічога. Варыянты нібы ланцугом. Перабраны, здаецца, усе. Адкінула. За непрыгоднасцю. І тут жа — «Працаваць» мужава. Зноў і зноў. «Працаваць. Ха, працаваць. Ён будзе здаволены». Як гэта робіцца —ведае. Бярэш аловак. Сядзіш і думаеш. Спа-

хапілася. «Мне — думаць». О, як ненавідзела яго ў гэтую хвіліну.

«Утапіцца, ці што»,— неяк збоку, нібы адчэпнае. І тады раптоўна: утапіцца! Была, а — няма. Утапілася. У ваду аюшкі — і гатова.

Хваляванне адразу — бурнае, нязвыкла асветленае. Яшчэ і ад таго: канчатковае рашэнне ўсё-такі яе.

«Пабачым, каго — працаваць», — гэта з помслівай лёгкасцю.

Радасць першаадкрыцця — звонкая, мройлівая — прайшла. «Абдумаць план ва ўсіх дэталях». Найперш — знаёмыя. Тапельцаў між іх не знайшлося. Гэта — узрадавала: «Значыць, раней так не вырашаў ніхто».

«Я — першая тапельніца». Адчула: адабральныя ўсмешкі сяброў.

А думкі — ужо ў другі бок.

«Цікава, якое б выйсце — з майго становішча — знайшоў Аўтушэнка? Хоць што гэта... Ён — мужчына. Яго асацыяцыі — іншыя».

«Лікёр піць прыемна. А кілішак каньяку? Аж разліваецца па жылах. Такая лёгкасць. Не зразумееш, дзе больш. У галаве? У каленях?..

«А прыемна, калі мужчына пагладжвае твае грудзі. Тым больш — малазнаёмы. Дзіўна і нязвыкла. Нібы ўпершыню».

Але ж — план. Спахапілася. Усёй постаццю — за дзверы.

Як стаяла, у адной кашулі. Басаножкі скінула на хаду.

Левы спачатку. Затым правы. Не, наадварот. «Божухна! Куды ж я бягу? Няўжо тапіцца?»

— О, так, тапіцца! — Вочы дзікаватыя, прыглушана сінія. На душы лёгкасць, нібы пяток гадоў назад, калі першы раз — замуж.

Ля вады — спынілася. Кашуля мякка слізганулася па спешчаных каленях. Нячутна лягла вокал ног — вянком. («Больш непатрэбна».) Агледзела сябе. Усю. Плоскае гнуткае цела неяк зменліва сцякала, амаль струменіла ва ўпэўненыя ногі.

Увайшла ў ваду. Па калені. Кінула сябе на халаднаваты блакіт шкла. Адным махам. Без асаблівага высільвання ўзмахі рук пхнулі цела наперад. Іншае з'явілася амаль на сярэдзіне. Нейкая стомленасць. «Раней так далёка не заплывала». Пад: глыбокае дно, ладнаватая тоўшча вады. «Дык чаго ж гэта я — га? Так, таго глядзі — і не выплывеш». Асацыяцыя тапельніцы — знікла.

«Утапіцца — паспею»,— як выратаванне. А пакуль — замуж. Толькі замуж. («І — каб не працаваць».)

Рукі і ногі самі высільваліся ў напрамку да берага.

НАГАВІЦЫ

Мікола Арочка

Я знайшоў рукавіцу
ля новай сцяны.

А ці помніш, ці не, а ці помніш той час,—
Пеў я гучна хвалу рукавіцам.
Сёння новы узлёт, сёння гімн мой пра вас,
Нагавіцы, краса-нагавіцы.

Сонца грэла зямлю, шчодра дождж палівоў,
Узышлі, як на шчасце, маніцы.
Узраслі! Адцвілі, я іх рваў-вырываў,
Каб адзець як хутчэй нагавіцы.

Маці прала удзень, сёстры ткалі ўначы,
Паласкалі ў крынічнай вадзіцы.
Палатно мы таўклі аж у тры таўкачы,
Каб ласкавей былі нагавіцы.

Вось нарэшце адзеў, пастаяў, паглядзеў
І пайшоў да сцюдзёнай крыніцы.
Там дзяўчыну-красу нечакана сустрэў,
Нагавіцы мае, нагавіцы.

Ды аднойчы на верш мой натрапіў чытач,
Не паспеў нават я спахапіцца.
Трасянуў за каўнер, калатнуў, хоць ты плач:
Ну-ка, мігам здымай нагавіцы!..

У ЗАСАДЗЕ

Анатоль Астрэйка

Ой сябры, бывалі справы,
Гэта праўда, не падман.
Лесам-борам ходзіць слава
Беларускіх партызан.

Вам пацвердзіць можа кожны,
Ці чужы ён, ці сваяк,—
Быў і я там не апошнім.
Вось было аднойчы як.

Я ў засаду сеў — і бачу:
Гітлер едзе. Ну, не сам,
А з яго радні свінячай
Нейкі кум ці, можа, нам.

— Стой! — кажу, а ён за рулю.
Эх, была ці не была!
Як адважыў яму дулю,
Ажно юшка пацякла.

Кінуў стрэльбу ён і — драла,
Прэ віхурай праз хмызняк.
Ці дагоніш? Спрыту ж мала
У цябе, стары Дубняк!

Эге-ге, брат, кепскі справы,
Уцячэ ён,— вось дык раз!
Ажно бачу — у канаву
Гопнуў немец — і заграз.

Я падбег, а ён — пакора,
Не фашыст, а перапуд.
Вылязае — рукі ўгору,
Сам сабе крычыць: «Капут!»

— Упяр-р-род! —
Ён ледзь дыбае,
Я ж паважна крочу ўслед.
І з тых пор, браткі, не знаю,
Я — Астрэйка ці Міхед.

КУЛІНІН СЫН

Рыгор Барадулін

Іржэ зямля нявыссанай кабылай,
На сонцы хвост наставіўшы трубой.
Мне сёння зайздрасць месца саступіла,
А заўтра слава ўвяжацца за мной.

Я рыба рак. Не хочаце — не верце.
Мяне няўвага ваша не кране.
Натхнёны, гулкі,
                    крочу я ў бяссмерце,
Як і бяссмерце крочыць праз мяне.

Рыфмую звонка «кенгуру» з «каралі»,
З запалам сыплю соль пад ветракі.
Аж спіцы калаўротаў замільгалі
І рынуліся ў скокі саганкі.

Штурхну з вышынь Вялюгіна і Танка
І сяду сам.
                    На ўвесь Парнас — адзін!
І хай мяне на сонечным паўстанку
Сысці не кліча водар баравін.

Трасу з вярбы і яблыкі, і дулі,
Аж да нябёс іх далятае стук.
    Ушацкі хлопец Грышка Барадулін,
    Кулінін малец і Маланчын ўнук.

руНею
КрасуЮся
НалВаюСя

РОСПАЧ

Алесь Бачыла

Зязюля ў вецці кукнула спрасоння,
Павіс туман ружовы на вярбе.
Я ўчора іншых разумеў, а сёння
Ніяк не зразумею сам сябе.

Двурогі чорт, каму святло струменіш!
Няўжо цябе мой жах не скалане?
Вунь любая ў суседа на каленях,
Ў суседа — гэта значыць не ў мяне!

Мае ж масты папалены дазвання.
Грызе іржа туман бяскрыдлых дум.
Каханне — ўсё!..
Кахання мне, кахання,
Або, дальбог... на прозу перайду!..

НА НЁМАНЕ

Данута Бічэль-Загнетава

Ох, я спала —
Прахапілася.
Думку думала —
Стамілася.
Ці капусту кашырку
Шаткаваць?
Ці мо хлопцаў ветрагонаў
Цалаваць?
Ой, не буду я капусту
Шаткаваць.
Эх, не буду я тых хлопцаў
Цалаваць.
Пабягу я стракозачкай,
Козачкай.
Пабягу я на Нёман
Пакоўзацца.
А на Нёмане снег,
Пароша.
А за Нёманам любы,
Харошы.
Я да любага бягу
Па берагу,
Нацянькі раку бягом

Перабягу.
Дарагога пацалую —
Не ўкушу.
Хай капусту пашаткуе —
Папрашу.
Эх, капуста мая,
Шаткаваная.
Я кабета маладая,
Цалаваная.
Ой!..

ПРАБЛЕМА СВОЕЧАСОВАЙ КОСКІ

Дзмітрый Бугаёў

Зрэшты, калі ўжо зайшла гаворка, дык мне, уласна кажучы, хацелася сказаць пра тое, пра што, адным словам, яшчэ не гаварылася.

Дык вось. Як справядліва заўважыў нехта з не вельмі вялікіх, часам бывае дарэчы не толькі пагаджацца, але дзе-кольвечы і не пагаджацца з думкамі іншых. У канчатковым выніку тэарэтычна, як той казаў, небяспекі ад такой пастаноўкі пытання я не бачу.Назіранне гэтае, зразумела, не пазбаўленае парадаксальнасці, слушнае не толькі само па сабе, але і ў адносінах, так сказаць, магчымых непаразуменняў. Таму, бясспрэчна, паэт меў рацыю, калі ў радку «О, як кармілі б грудзі такія» паставіў коску.

Шчыра кажучы, дасведчанасць у гэтых адносінах наўрад ці дасканала выявіў крытык Ладымер Вобаднік, калі, разглядаючы ідэйна-мастацкія вартасці паэмы «Вяль у Нарачы», зрабіў пэўны намёк, нібыта... ну, і гэтак далей, паколькі тут кожнаму ясна. Увогуле, як ужо адзначалася, я не збіраюся адмаўляць каштоўнасці і, само сабой разумеецца, патрэбнасці меркаванняў дужа паважанага крытыка. Зрэшты, разважаючы прыблізна, можна пагадзіцца, што ўспрыняцце твора — рэч занадта суб'ектыўная, і менавіта з гэтае прычыны з'яўляецца шэраг рознакаляровых

думак. Калі гаварыць, адно, пра дадзены канкрэтны выпадак, дык ён не здаецца невырашальным. Прасцей кажучы, я не бяруся аспрэчваць тую ўсім вядомую ісціну, што коскі ў сказах ставяцца ў адпаведнасці з патрабаваннямі пэўных аргументаваных і, вядома, доказных параграфаў сінтаксісу. І калі крытык Вобаднік прытрымліваецца той жа думкі, дык ягоныя словы гучаць дужа слушна і вельмі пераканаўча. А таму чэсць яму і, безумоўна, хвала.

Вяртаючыся да пачатку нашай гаворкі, скажам, прынамсі, што знакамі прыпынку кіруюць не прыватны разлік або нейкі хаўрус, а яны вымагаюцца характарам усёй сінтаксічнай сістэмы, і, мусіць-такі, наўрад ці будзе хто, скажам, той жа Вобаднік, сумнявацца ў гэтым. Тым больш, што пісьменнік піша, не заўсёды аглядваючыся на крытыкаў. Прасцей кажучы, у дадзеным канкрэтным выпадку яскрава раскрыліся новыя бліскучыя грані індывідуальнай мастацкай манеры паэта.

Дык аб чым жа гэта я?

Ага.

Адным словам, коска ў нагаданым вышэй радку, канечне ж, патрэбна, і, самае істотнае, аўтар правільна зрабіў, што паставіў яе. На гэты конт ці варта ўздымаць шырокую гаворку.

Таму, іншымі словамі, размову можна скончыць.

Што і патрабавалася даказаць.

ГАНАРУСЯ

Антон Бялевіч

Ганаруся па праву
. . . .
Чарамховым зацішкам,
Салаўіным кутком;
У бары цёплым — шышкай,
У дуброве — дубком.

Выйду ў поле, стану, гляну:
Нада мною ў сіняве,
Нібы ў моры-акіяне,
Хмарка белая плыве.

У чаромхавым зацішку
Адпачну я і тады
У бары збіраю шышкі,
У дуброве — жалуды.

Пад сасонкай на прыгорку
Шышкі высыплю вавёркам,
А ў лагчынцы, ў лазняку,—
Жалуды ўсе — вепруку.

Мне пра горы не кажыце,
Я люблю зялёны луг
Ды яшчэ сівец у жыце
І ў аўсе — густы аўсюг.

Ганаруся я марошкай,
Ёлкай-палкай і дубком,
І камарыкам, і мошкай,
І жучком, і чарвячком.

Грэе сонейка ласкава,
Сціх, суняўся ветравей,
Рады кветкі, рады травы,
І спявае салавей.

НЕАДКЛАДНАЯ СПРАВА

Яўген Васілёнак

З самай раніцы Макрыда адчувала сябе не ў сваёй талерцы. Штосьці яе турбавала, тузала, душыла каменем, накочвалася бервяном. У галаве адзін давёж. Што б гэта магло быць? Нарэшце прыйшло на памяць: абавязкова трэба ўбачыць Харытона.

Збольшага паснедаўшы і нібы падштурхнутая нечай рукою, Макрыда грукнула ўзлаванымі дзвярыма і выбегла за абураныя веснічкі.

Непадалёк ад тратуара стаяў газік, пад якім корпаўся Мікодым. Даміцэля запрасіла яго сёння на хрысціны. Таму Мікодым спяшаўся адрамантаваць машыну, каб хутчэй адвезці старшыню ў калгас, а самому папасці на кустоўку.

Каля суседняй агароджы Макрыда прыкмеціла Кірэя з нейкай дзяўчынай. Хлопец ёй гады ў рады сустракаўся і нават прабаваў заляцацца, але яна дала Кірэю ад варот паварот.

За колькі крокаў ад скрыўленай вярбы Макрыда перагнала цётку Палусю. Тая несла прадаваць пеўня і часнок. Ёй даўно хацелася пашыць новы андарак. Сукно ўжо было выткана і ляжала трубкаю ў куфры пад камлётам, які падарыў свёкар на вяселлі. Не хапала толькі двух рублёў заплаціць кульгавай Маланцы за шыццё.

Са скверыка нос у нос з Макрыдай борздзенька выйшла маршчыністая, але жвавая Хрысціна з вузельчыкам у левай руцэ. У яе было сямёра дачок і столькі ж зяцёў, якія ледзь не на руках насілі старую. Хрысціна толькі што адведала меншанькага — Амялляна і кіравалася да большанькага — Себасцяна.

За млыном перад Макрыдай нібы з-пад зямлі выраслі Бобік і Тузік, абодва санлівыя асалавелыя. Яны вярталіся з чарговай папойкі. На Бобіку былі штаны ў абцяжку.

«Як ён надзяе такія?» — падумала Макрыда і тут жа заўважыла на правай калашыне замок ад калена да костачкі.

Тузік быў у ніштавата шырокіх клёш-трусах. Яго тонкія лыткі пакрывала даволі густая поўсць. У абодвух на зялёных гальштуках — ружовыя мартышкі. Толькі ў Бобіка хвастом уверх, а ў Тузіка — хвастом уніз.

— Цьфу, брыда,— плюнула Макрыда і перайшла на другі бок вуліцы.

А вось і патрэбны домік. Гаспадар корпаўся на дрыватонні.

— Харытон,— гукнула Макрыда,— ці хадзіў ты ўчора адвячоркам у лазню?

— Хадзіў,— пачуўся яго незадаволены голас.

— А ці добра ж папарыўся?

— Угу,— буркнуў той, не выпускаючы з рук грабель.

Макрыда пайшла дамоў з пачуццём выкананага абавязку.

ПАРЫЖ

Васіль Вітка

Да Парыжа з Мінска
Шлях найболей блізкі,
Калі ўзяць адразу старт
З Камароўкі на Манмартр.

Банжур, Парыж!
Чакаў мяне?
Шуміш?
        Шуміш...
Алон дзінэ!

У сё флёў Сена?
У Манпарнас?
Гляджу: Мадлена
Няма у нас.

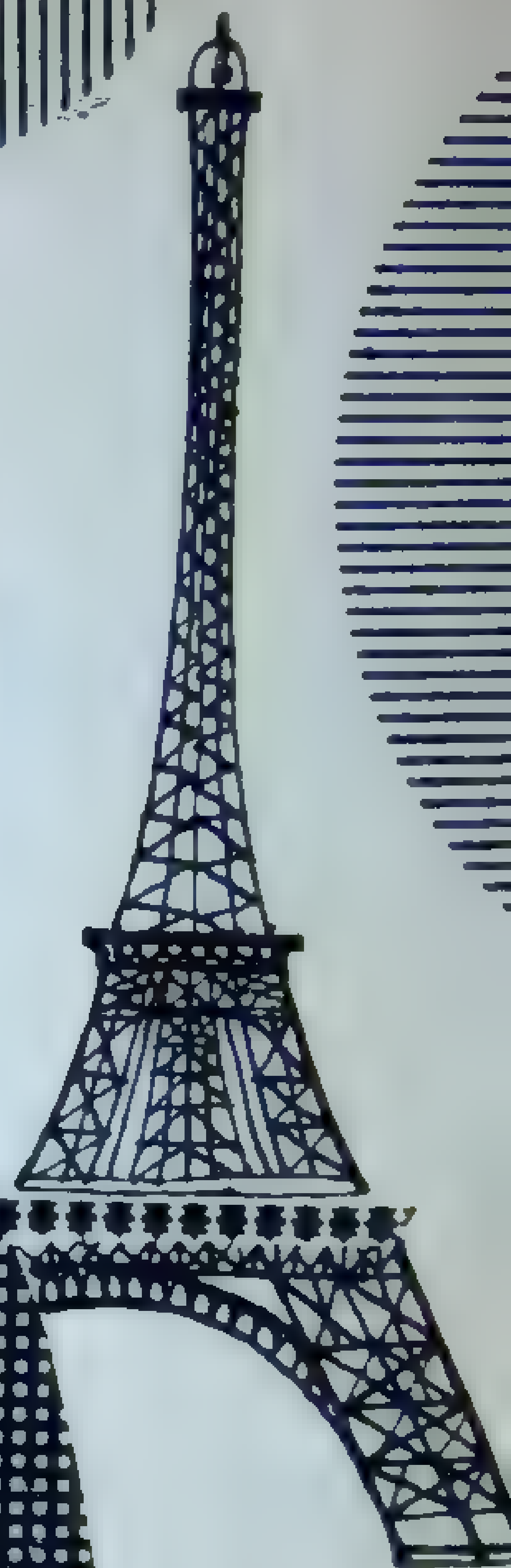
Заве Манмартр
У даль кудысь.
Вандом — не жарт! —
Глядзіцца ўвысь.

Чырвоны шпіль —
Бясспрэчна, готыка.
Пяць тысяч міль —
Вакол экзотыка.

рэвуар

Камароўка

Вось Гранд-Опер —
Замры і стой.
Айда ў партэр!
А гэта?

Вой,
Мне ж вецер дзьме
З Нямігі ў твар...
Адзью, месье,
Орэвуар!..

НАШ ПАКОЙ

Артур Вольскі

У нашым пакоі —
Два пісьмовыя сталы.
І дзве настольныя лямпы.
І дзве чарнілкі...
Але ў нашым пакоі
Усяго адно акно
І адзін абедзенны стол,
І адзін жалезны ложак.

Наш пакой!
Гэта значыць, мой і жончын.
Разумееце? Наш.
Не бацькаў. Не матчын.
(Што вы! Крый божа!)
Наш!
Так... Тэк-тэк-тэк...
Прыемна ў ім вершы пісаць.
Сядзеш — і пішацца.
Рука сама выводзіць:
«Наш пакой!..»
А думкі лётаюць далёка-далёка.
Перад вачыма мора-акіян, хвалі, штормы.
У вушах гул ветру — ву-у-у-і-і-і.
Стыхія, адным словам.
Сёе-тое забывацца пачало.
Хе-хе...

Мо хто захоча даведацца, што ёсць у нашым пакоі.
Калі ласка, заходзьце,
браткі мае.
Лямп — дзве, чарнілак — дзве, аўтаручак — дзве.
Алоўкаў няма,
Не трымаем.
Прынцыпова!
Сталоў — тры. Два — есці, адзін — пісаць.
Цьфу!
Наадварот.
Два — пісаць, адзін — есці.
Цяміце?
Мы — у першую чаргу людзі працы.
Ёсць ложак.
Адзін. Самі разумееце...
Іншыя рэчы?
Ці варта аб іх?
Дробязь. Дзеля прыліку.
Часам забягае кацянё:
мур-мур, мур-мур...
І —
шчасце.
На дваіх
адно!..

НАСЦЕЖ

Анатоль Вялюгін

> А прызнацца,
> у нас невялікая розніца:
> год пятнаццаць...
>
> І, заўсёды лепшая, на світанку нашча
> песня заспяваецца.
>
> . . . .
>
> Ты са мной, шаленства яснага юнацтва.

Сумётамі ў маі
Самлелая квецень.
Ты выйдзеш — я знаю —
Ка мне на дасвецці.

Мы пройдземся
Проста
Да кромкі лясочка,
Хоць ты мне па ўзросту —
Старэйшая дочка.

Яно б, калі хочаш,
Ляпей бы стрымацца,
Ды ў сэрца грукоча
Шаленства юнацтва.

Кладзецца пад ногі,
Хапае за рукі...

Дык вобзем трывогі,
Раскайванняў мукі!

З душы выплываюць
Гарачыя словы:
— Я жыць пачынаю
З табою нанова!

Размаеным раннем
Стаю я — ўвесь насцеж!
І песня кахання
Складаецца нашча.

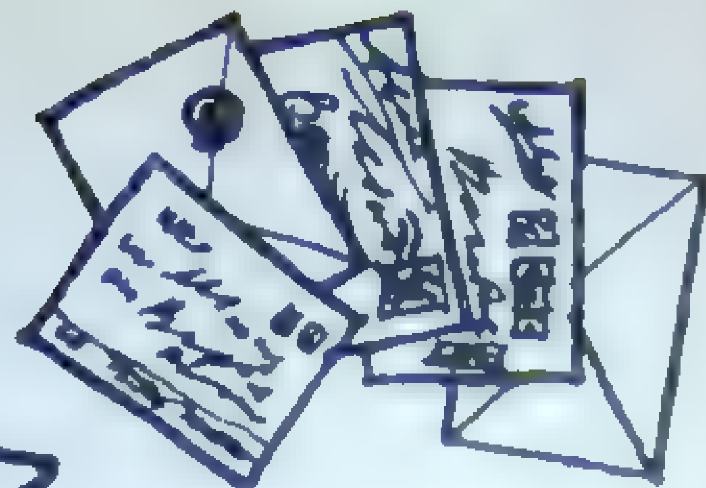
СЛЯЗЛІВАЯ РАДАСЦЬ

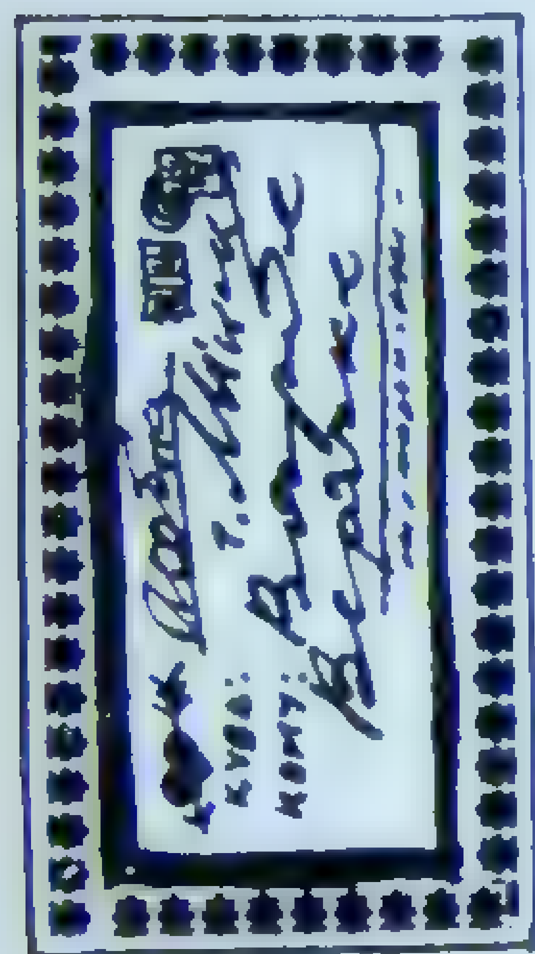
Вера Вярба

Гэта —
мой сад
у пару аблятае.
. . . .

Мне сніцца сталасць,
як любоў
дзяўчыне.

Ўчора спазнала я,
сёння адчула я:
Хочацца ў будучае і ў мінулае.
Сталасць, ці прыйдзеш?
Юнацтва, ці вернешся?
Мары, ўспаміны —
дзе ад іх дзенешся!
Сумна і радасна,
горка і весела.
Думкі не думкі —
згрызотнае месіва.
Шчасце і роспач
штоміг мяне дзеляць
І ў сераду,
і ў чацвер,
і ў нядзелю.
Снежань юнацтва.
Май адцвітання...

Было каханне?
Будзе каханне?
Белая замець...
Ці снег, ці пялёсткі.
Подых марозу?
Бусліны лёскат?
Месяц за месяцам
кружыцца,
круціцца.
Нешта прыпомніцца...
Штосьці забудзецца...

ЛУЖЫНА

Анатоль Вярцінскі

Я глядзеў, як хвалюецца лужына.

Ад нечаканасці галава ускружана.
Ускружана галава,
хоць абсалютна не п'ян:
Перад сабою бачу я лужыну,
Лужыну бачу, а не акіян.

Схіляюся над ёю тварам асмужаным.
Асмужаным тварам схіляюся над ёй:
— Праз напластаванні стагоддзяў
бачу я, лужына,
Тваё хваляванне і непакой.

Доля незайздросная табе суджана,
Незаслужаны лёс: сохнуць і марнець.
Надыдзе часіна — заплеснявееш, лужына,
Высахнеш — і канец!

А пакуль —
угледаюся напружана:
Ай ды прыгажуня!
Ай ды лужына!

Пра лужыну думаў,
а яна — і тут!
Лужына — не лужына.
Проста — цуд!..

НА ЎЗВЕІ ДЗЁН

Сцяпан Гаўрусёў

Зямля і неба круцяцца, як жорны,
Скрыгочучы блакітам і жарствой.

Няхай сусвет надрывіста галосіць,
Ты ў мітусні трывогу не кляні.
Праз схіл вякоў скрыпяць блакіт і просінь,
І рэжуць коней поедам сляпні.

Калі мяне мудрэц які аблае,
Я на абразу праўдай адкажу:
Не на Парнас пайду — на Гімалаі,
Ў кішэнь паклаўшы скібу міражу.

Прашу адно: няпэўнасцю не мучай,
Мой зорны воз яшчэ не адрыпеў.
Струменіць па-над вёскай сквіл япручы,
Япручы сквіл і пеўня гучны спеў.

Праз посвіст бур, аб'езджаных і новых,
Пякельны шар маланкавы відзён.
Люблю маленства водар — дым яловы,
Яловы дым і юшкі думны звон.

Святла маіх вачэй не заімгліла
Няўцямнай відавочнасці слата.
Таму да слёз кранае сум кабылы,
Кабылы сум — пад поскрып хамута.

ЗРАЗУМЕЎ

Ніл Гілевіч

> — Ты не фея? — запытаў ласкава.
> — Не,— крутнула галавой,— я — Зося!

Крочу ціха вогкаю сцяжынай,
З'еўшы да душы сняданак сытны.
Мне насустрач шастае дзяўчына
І храбошча яблык апетытна.

Падыходжу, мелькам аглядаю:
Так, нішто — абута і адзета.
— Ты не фея? — ласкава пытаю.
— Не,— сярдзіта кажа,— я — Сынклета.

— Дай,— кажу,— Сынклета, пацалую,
Рад я, што спаткаў цябе нарэшце.
Можа, яблыкам крамяным пачастуеш?
А ў адказ:
— Мо дулю хочаш з'есці?

І пайшла.
І знікла так раптоўна,
Нібы фея ў дзікіх скалах-стромах.
Тут я зразумеў, што нетактоўна
Прыставаць да дзевак незнаёмых.

І МЫ ПІСАЛІ

Пятро Глебка

Перад захадам сонца
Ёсць хвіліна тугі.

Перад захадам сонца
Ёсць хвіліна тугі.
Піша вершы на ўслонцы,
Ды не я — хтось другі.

Я ж не стану пунсовець,
Рваць над вершамі пуп.
Дам уступ да прадмовы
І прадмову ва ўступ.

Ува ўводзінах спорых
Будзе стрыманы тон:
І пакладзісты порах,
І спагадлівы тол.

Толькі дзядзька увішны,
Ледзь хаваючы гнеў,
Скажа, нібы між іншым:
— А пісаць жа — умеў!..

ВОБЛАКІ НАД АВЕЧКАМІ

Іван Грамовіч

О, воблакі...

Што ёсць прыгажэйшае, чым воблакі? Белыя і кучаравыя, далёкія-далёкія. Колькі разоў у маленстве я шпурляў палкай у воблакі! Здаецца, вось-вось удару. Аж не. Палка вярталася на зямлю-матухну, нават не закрануўшы іх. Ведама, дурненькі быў. Аж брыдка ўспомніць. Каб на цяперашні розум, дык хіба дазволіў бы такое? Нік-колі!..

Так, воблакі!

А яшчэ авечкі.

Воблакі і авечкі. Ці знайсці што-небудзь больш цудоўнейшае?

Дзе воблакі? Яны сабраліся на сінім-сінім полі і плывуць паціхусеньку. Хто іх кліча? Хто прымушае рухацца невядома адкуль, невядома куды і чаго!..

Воблакі на небе.

Авечкі на зямлі.

Воблакі выклікаюць развагі. Пра авечак думаецца бясконца.

Воблакі бываюць розныя. Цёмныя і светлыя. Авечкі бываюць белыя і чорныя. Сустракаюцца сівыя. У Ямелькі Цупрыянчыка была рыжая ў яблыкі. Аж смешна: авечка — і рыжая. Ды яшчэ ў яблыкі.

Хораша!

У навальніцу воблакі таўкуцца, штурхаюцца. Гэтак паводзяць сябе авечкі. Дакладней — бараны. Асабліва Ігнасёў і Хвядорын. Яны разыходзяцца. Апускаюць пысы ў зямлю. Топаюць. Спачатку левай нагой, пасля правай, некалькі разоў запар. Раптам зрываюцца з месца і тр-р-рах! — коціцца глухаватае рэха ад сутыкнення іхніх ілбоў. Канечне, не зусім разумных.

Цуд-д-доўна!

Воблакі недасягальныя. Як і авечкі. Бо паспрабуй, злаві авечку ў полі. Трасцы!

Воблакі гавораць паміж сабой і з людзьмі. Авечкі таксама размаўляюць. Звычайна паміж сабой.

— Бе-е! — цягне аднарогая Сымонава.

— Б-бе,— коратка адказвае Лявонава.

— Бя? — пытаецца Мархвуткіна.

— Бь-ф-фп-бя-г,— праз поўны рот дзяцельніку дзелавіта мармыча ненаедная Стэхванава.

Я замілавана слухаю іх размову і разумею кожнае «бе». Гэта ж вунь Сымонава прапаноўвае пабегчы ў яры-ну. Лявонава дае згоду. Мархвуткіна пытаецца, дзе пастух, гэта значыць я. Ешце, дзе пасуць, чаго вас нячысцік носіць, стрымлівае ласуніх Стэхванава.

Чароўна!
Нада мной воблакі.
Перада мной авечкі.
Воб...
Ав...
Бе-е-е...

НЕ ТРАЦЬ НАДЗЕІ

Сяргей Грахоўскі

І хочацца цыбатую дзяўчынку
На віражы дагнаць і перагнаць.

Я аб сустрэчах столькі марыў!
Не кінь, дзяўчынка, мне дакор.
Над намі месяц круглатвары,
Як добры дзядзька Чарнамор.

Няхай імпэт юначай веры
Напоўніць шчырасцю душу.
Канькі падвяжам і — на-пе-е-рад! —
Каб зазвінела увушшу.

Я перагнаць цябе здалею,
Пасля — адстану на вíток.
Тым часам рыфма падаспее —
І новы з'явіцца радок.

Пайшла!..
Сумотна, адзінока
Стаю, ахоплены тугой.
І месяц грэбліва звысоку
Скрывіўся бабаю Ягой...

ВЕКАПОМНАЕ

Уладзімір Дубоўка

На ліпе верабейка ўстрапянуўся.
— Чык-чык, чыр-рык! — са шпакам агрызнуўся
І скокнуў на суседнюю галінку.

———

Якая векапомная хвілінка!

Я МАРСІЯНІН

Хведар Жычка

...У вёсцы Марс
я нарадзіўся.

. . . .

...Былі маладымі калісьці
Мой бацька
І маці мая.

Не кожнаму, знаеш, шанцуе.
У кожнага доля свая.
Адзін вось народзіцца ў Шуі,
Ці ў Мінску, ці ў Пінску.
А я! —

А я нарадзіўся — на Марсе!
У Марсе, даруйце, сябры.
(За рукі, прашу, не трымайце
І не набірайце 0-3).

Марс,—
бачыш, зусім не планета,
А вёска, дзе рэчка цячэ,
з-пад Жлобіна.
Ўцямілі гэта?
Вас мучыць пытанне яшчэ,

Чаму нарадзіўся я.
Самі
Вы знойдзеце просты адказ:
Мой бацька дый маці таксама
Былі маладымі ў той час.

АПОВЕСЦЬ ПРА ПОМНІК

Аляксей Зарыцкі

Настроіў ліру я і заспяваць гатоў
Пра бабкі, маслякі, апенькі,
гаварушкі.
Ды ўспомніў раптам:
мне ж не да грыбоў,—
Да сябра-скульптара спяшаюся,
узрушаны.
Прыбег, гляджу. Дапраўды, гэта — я.
І рыхтачкі пабраў,— а божа ж любы.
Фігура ўся мая!
І выпраўка мая,
Чупрына, рот, і нос, і нават губы.
Я поглядам да мармуру прынік,
У захапленні аглядаючы скульптуру.
Тры метры шырыні,
Пяць метраў вышыні!
Вось гэта дык размах,
Вось гэта кубатура!
А скульптар між скульптур
паходжвае, як бог,
Снуе задуму-план, каго і як змайстачыць.
Дык дзякуй, дружа, ты мне дапамог
У натуральны рост сябе самога ўбачыць.

БУДЗЬ УВАЖЛІВЫМ

Алесь Звонак

Ці ліст упадзе на сцяжынку,
ці ў коміне бура завые,
Ці кот каля ног замурлыча,
ці ўдарыць пярун за гарой,—
У кожнай драбніцы ты знойдзеш
законы быцця векавыя,
Сэнс існасці ўбачыш вышэйшы
і нават сусвету настрой.

НА ВЯРШЫНІ ЛІТАРАТУРНЫХ ПРАЦЭСАЎ

Васіль Івашын

Літаратурныя працэсы не развіваюцца самі па сабе. І гэта, безумоўна, правільна.

Для пацвярджэння нашай тэорыі мы паставілі семнаццаць пытанняў, і іх будзе дастаткова, каб асвятліць заканамернасці ўсіх развіццяў.

Дык чаму ж літаратурны працэс не развіваецца сам па сабе? Ці можа ён пайсці ў адваротным кірунку? Ці можа адхіліцца ўправа або пахіснуцца ўлева?..

Нашы пастаўленыя і непастаўленыя пытанні азначаюць, па-першае, правільнасць высунутых намі праблем, па-другое, своечасовасць і надзённасць іх высоўвання і, нарэшце, па-трэцяе, наша непераадольнае жаданне іх канкрэтызаваць і дэталізаваць, так сказаць, на ўзроўні дасягнутых намі вяршынь.

Дык ці маглі мы не паставіць пастаўленыя пытанні? Не, не маглі.

І гэта адпавядае сапраўднасці.

Паглядзіце, з якой сілай, з якой глыбінёй, з якой пранікнёнасцю неабходна глядзець на поступ усёй літаратуры, каб убачыць тое, што хаваецца пад вокладкай рамана, за старонкамі байкі, каля радкоў эпіграмы, паміж літарамі прыпеўкі.

Вельмі паказальна, што ўбачыць усё гэта ўдалося ўпер-

шыню менавіта нам. І справа не толькі ў тым, які пункт гледжання абралі мы для назірання.

Удумайцеся ў нашы меркаванні, прыслухайцеся да нашых разважанняў, учытайцеся ў нашы даследаванні — і вы адразу, у той жа момант зразумееце, што недаацэньваць нашы вывады было недаравальным заблуджэннем.

Які востры, які надзённы, які арыгінальны матэрыял прыцягнулі мы!

А хіба не мы высунулі новую канцэпцыю літаратурнага працэсу? Хіба не мы далі поўны і вычарпальны адказ на пастаўленыя намі ж пытанні? І таму было б зусім няправільна, зусім нелагічна, зусім бяздоказна недаацэньваць нашай агромністай, нашай каласальнай, нашай грандыёзнай ролі ў высвятленні і асвятленні ўсіх катэгорый літаратуразнаўчай навукі.

Таму мы не згодны, мы пярэчым, мы ў рэшце рэшт пратэстуем супраць агульнага даследавання літаратурных з'яў. Мы катэгарычна сцвярджаем, што напішам аб усім самі і не дазволім займацца гэтым іншым.

І гэта сапраўды так!..

СІНЕЧА ЗІМОВЫХ ПЯЛЁСТКАЎ

Віктар Каваленка

Наіўна і несур'ёзна было б даказваць, што Хвэлька Пяшчотны, галоўны герой эпапеі «Пыльным мяшком па сонцы!», чалавек абсалютна ідэальны. І тым не менш унутраны пафас героя і кола яго інтарэсаў дазваляюць сцвярджаць адваротнае.

Хай сабе ён злодзей, нахабнік і забойца, хай насільнік і хлус. Хай сабе так. Не будзем спрачацца. Але ці ўлічылі мы ўсе аб'ектыўныя і суб'ектыўныя зрухі душы, пры якіх наш герой мог бы стаць сумленным чалавекам. Не, і яшчэ раз не. Вось яскравы прыклад. Хвэлька ідзе красці. Ідзе, заўважце, цёмнай ноччу. А ці мог ён пайсці днём? Так, скажам мы, і яшчэ раз так. Значыцца, сумленне мучыць гэтага чалавека, і ён баіцца пільнага позірку чужых вачэй. У цемры ж такі позірк бадай непрыкметны. У рэшце рэшт, што такое «ўкраў»? Гэта праблема вечная, як вечнае само жыццё. Вунь Праметэй у свой час таксама ўкраў. Але ж ніхто не судзіць яго за гэта. Наадварот! Потым, хочам запытацца мы, куды глядзела міліцыя. Гэта ж яе прамы абавязак папярэджваць злачынствы.

А хто з нас даследаваў унутраныя якасці Хвэлькі Пяшчотнага? Можа ён удзень і ўночы раскайваецца над зробленым, і толькі спадчынная гордасць не дазваляе яму сказаць аб гэтым уголас.

«Дык не будзем няшчырымі,— хочацца ўсклікнуць нам,— і прасочым увесь жыццёвы Хвэлькаў шлях». А паглядзець ёсць на што. Ужо ў трохгадовым узросце ён умеў перамагчы прыватнаўласніцкія звычкі і шчыра падзяліўся цукеркай са сваёю стрыечнай суседкай. А яшчэ праз год — заўважце: толькі праз год! — тройчы падаваў дзеду ваду на печ цэлымі кубкамі.

Таму мы катэгарычна асмельваемся сцвярджаць: не што іншае, а менавіта жыццёвыя абставіны, паглынуўшы дыялектыку станаўлення, штурхнулі Хвэльку на рад злачынстваў.

Сапраўды гуманістычнае гучанне набывае сцэна, калі Хвэлька з яўна непрытворным шкадаваннем дастае з украдзенага кашалька пакамечаныя рублёўкі. Той-сёй гатовы сцвярджаць, быццам Хвэлька пакутуе ад таго, што ў кашальку не аказалася соцень. Але гэта, мякка кажучы, старамодны погляд і адвольнае абыходжанне з фактамі. Хвэльку трывожаць і хвалююць канкрэтныя непасрэдныя ўспрыманні дзіцячых год: такі ж самы кашалёк быў у яго бабулькі. Дык дзякуй яму за ўсё!

І хай сабе Хвэлька не прызнаецца ў дрэнных учынках. У прынцыпе ён можа прызнацца. А гэта што-небудзь ды значыць.

Такім чынам, вобраз Хвэлькі Пяшчотнага выходзіць далёка за рамкі нашых уяўленняў. Добра гэта ці дрэнна? Не станем хлусіць сабе і ашукваць саміх сябе: гэта і добра і дрэнна.

— Дык ці варта яго судзіць? — спытаюцца некаторыя.

Будзем шчырымі: пакуль што мы не бачым адказу. Але даследаваўшы з усёй глыбінёй і адказнасцю рэмаркаўска-кафкаўскія дашкольныя сачыненні, станоўча-адмоўны адказ на гэта праблемнае пытанне мы несумненна знойдзем.

ПАПАЎСЯ

Павел Кавалёў

Падзеі развіваліся такім парадкам. Участковы ўпаўнаважаны Архіп Жалезабетонны да самага світанку не спаў. Прычынай была не бяссонніца, а, наадварот, паведамленне першакласнікаў Стасіка Пільнага і Ясіка Уважлівага аб тым, што яны бачылі, ідучы са школы.

А бачылі яны вось што. Каля хмызнячку, што па левы бок ад дарогі, пасвіліся авечкі. Некалькі з іх зайшло ў крайнія кусцікі. І раптам увесь статак кінуўся ад хмызнячку ў поле. Напалохаць іх, безумоўна, мог толькі шпіён, які, напэўна, хацеў злавіць авечку, зарэзаць і засмажыць.

Усю ноч Жалезабетонны строіў планы, як злавіць шпіёна.

Ужо зусім развідняла. Вось-вось пакажацца сонца. Дзесяткі планаў вярцеліся ў разгарачанай Архіпавай галаве.

Раптам пачуўся нясмелы стук у дзверы. Архіп, як сядзеў, у сподняй кашулі, портках, босы, пайшоў у сенцы і адкінуў кручок. Крокі за тры ад дзвярэй стаяў змарнелы, аброслы шчэццю чалавек, трымаючы рукі ўгору і спалохана, запалымі вачыма гледзячы на Жалезабетоннага.

— Я... я... ш-ш-шпіён,— дрыжачым голасам прагаварыў незнаёмы.— Я зразумеў, што мне ад вас не ўцячы, калі ўбачыў, што праз цэлую ноч у вашай хаце свеціцца

акно... Я здаюся добраахвотна, на вашу літасць. Запражыце фурманку, я пакажу, дзе схована мая зброя.

Архіп паклікаў жонку. З яе дапамогай моцна звязаў шпіёна і, наказаўшы ёй не спускаць са шпіёна вачэй, пабег па фурманку.

РАБІНЫ

Міхась Калачынскі

Я слухаў,
Як гусі трубілі,
Грымела вясны гамана,
І думаў аб юнай рабіне.

Пісаў я,
Як гусі трубілі,
Грымела вясны гамана,
А думкі аб гронцы рабіны
Скраблі ад цямна да цямна.

Прыедзьце, сябры, з Украіны,
З Каўказа, з Байкала, з Сулы.
Я ўстаўлю настойкай з рабіны
Уласнай работы сталы.

Хай сэрцы ніколі не стынуць,
Хай думкі пазбудуць бяду,
На закусь па гронцы рабіны
Сябрам дарагім пакладу.

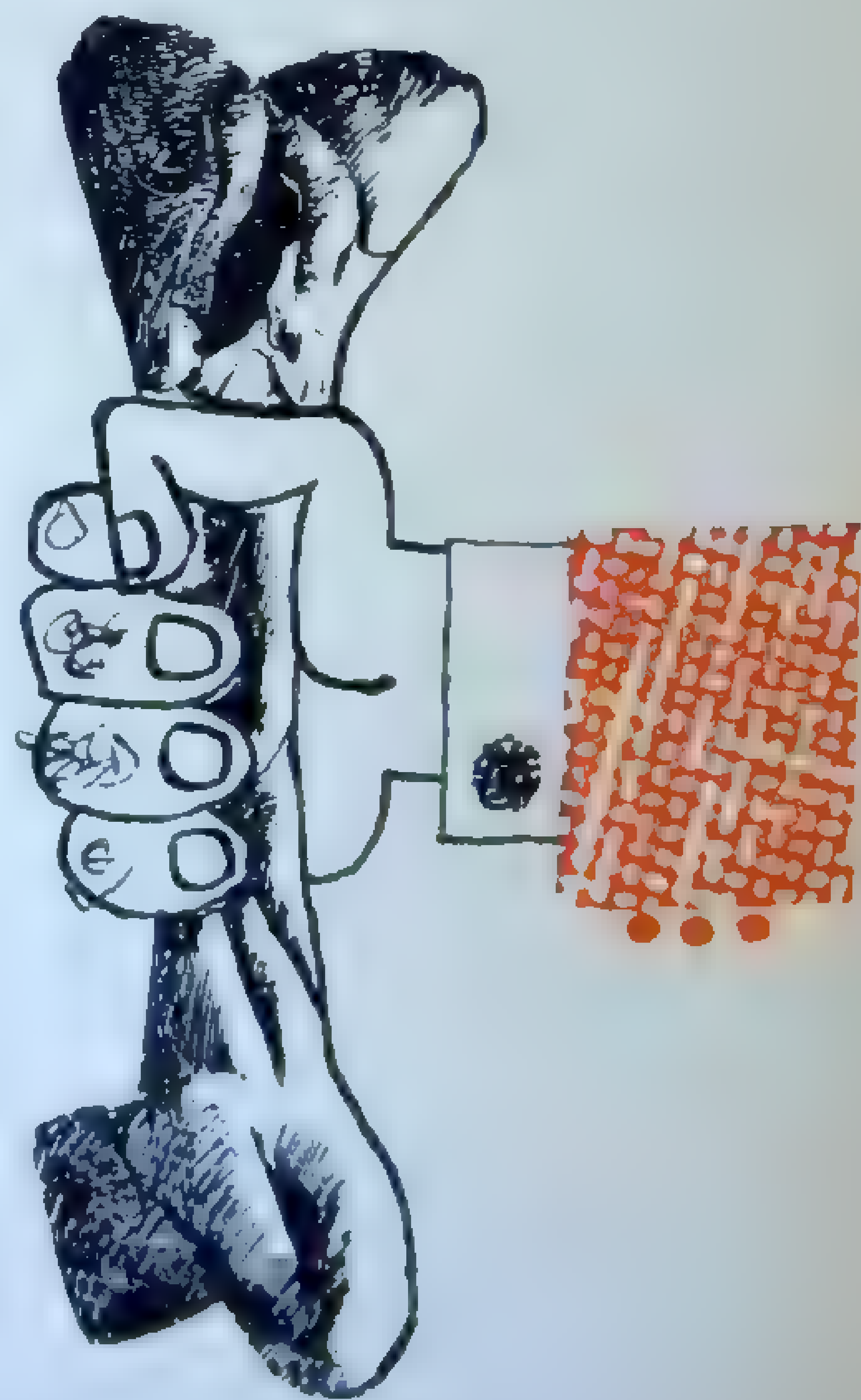
А потым паедзем па Піне,
Па Нёману, Сожу, Дняпры.
Вы ўбачыце: гронкі рабіны
Гараць, нібы кроплі зары.

Мой дружа з літоўскай краіны,
Спяшайся, мой дар сустракай:
Тры корабы спелай рабіны
Паслаў я табе на Тракай.

Суседка мая Кацярына
Як гляне з-пад бровак-падкоў,
Аж просіцца гронка рабіны
У нясмелую завязь радкоў.

Мне болей не ведаць супыну,
Навекі заказан спачын.
Рабіна!
        Рабінай! Рабіну!
Рабіны!
        Рабінам! Рабін!..

ІНТЭЛЕКТУАЛЬНАЯ ДАГІСТАРЫЧНАЯ

Уладзімір Караткевіч

Натуршчыца, першая ў свеце,
Зразумеўшы сваю прыгажосць,
На беразе Першага стрэціла
І дала мазгавую косць.

Чэрап вохры і пэндзаль-вехаць —
Вылівай колькі хочаш тугу...
Прада мной пітэкантрапка нехаця
Палажыла нагу на нагу.

Млявы погляд вачэй яе слівістых
Клікаў-зваў у нязнаную даль,
Калі песні выгыркваў залівіста
Першаптах у вяршалінах пальм.

У грудзях невыказнае, кволае
Штось расло; не хапала слоў.
І глядзець на натуршчыцу голую
Мне хацелася зноў і зноў.

Так сярод супляменнікаў першым я
У дзяўчыне адчуў прыгажосць
І, як прыязні знак, разам з вершамі
Ёй паднёс мазгавую косць.

ЯК ЗАЎСЁДЫ

Іван Калеснік

Я знаю —
сустракацца
Дзяўчаты будуць мне.

І заўтра, пэўна, ўстану,
Як сёння, на зары.
У люстэрка мелькам гляну:
Дальбог жа, не стары.

Дзяўчыну каля сквера
Сустрэну, як штодзень.
Пастукае мне ў сэрца
Загар яе кален.

Глядзець я буду ўпотай
Услед дзяўчыне той.
Напоўніцца істота
Каханнем і тугой.

І буду хваляваццa
Зімой і па вясне,
Пакольki сустракацца
Дзяўчаты будуць мне.

ФОРМУЛА БЕЛАГА ВЕРША

Анатоль Клышка

Белы верш!.. Не шэры, не ружовы, а — белы! Твае высненыя радкі нібы лучаць святло юнацкай ідыліі, смела прарываючыся за межы прывычных уяўленняў. Даеш ты, белы верш, усведамленне помаладзі і летуценішся на старонках нашых часопісаў непасрэднасцю ўражанняў. Уладна ўваходзіш ты, спадкаемца Гамера і Авідзія, у нашы зборнікі, вяртаючы нас да першапачатковых нефальсіфікаваных праўд.

Возьмем навобмацак першы з нашай слабады верш і прыслухаемся да яго змястоўных навацый. Унутраная музыка яго пачатковага радка «Я сёння пяку свой хлеб» вызваньвае разнастайнасцю шырокага светаадчування. Нездарма ён паўтараецца праз 23 радкі ў крыху зmeненай форме: «А сёння вось пяку свой хлеб...»

У вершы адкрываюцца новыя рыфмы — рыфмы сэнсу. Уласна рыфма адступіла за межы старонкі, нібы зразумеўшы сваю ўдуху і спалохаўшыся падабраць сугучнае слова. Адсюль вынікае, што гэты твор вышэйшай, арганічнай будовы. Радкі яго разбегліся, галосячы гучна; яны крычаць, а словы ў іх смяюцца, падвойваючыся і патройваючыся.

Залаты люстровак верша — восьмы радок: «Паклічце муляра!» (Заўважце: з клічным знакам.) Думка гэтага

радка энергічна пераплёскваецца ў наступны, дзевяты: «Хай разбірае пелюсць печы...» Але не будзем працягваць, верш гаворыць між слоў.

Яшчэ больш жывое прадчуванне вершатворчага маўлення выгучваецца ў трэцім завулку нашай слабады. Няцяжка заўважыць, што аўтар адужаў гэтым завулкам, набыўшы сапраўды інтэлектуальна-эмацыянальнае здароўе. Яшчэ не схопленае застылаю формулай выказванне першага радка «У мядзведзя сорак песень» уладна ўваходзіць у другі: «Трыццаць дзевяць з іх пра мёд». Стаўшы поруч, радкі адразу заінтрыгоўваюць: «А пра што саракавая?» І сапраўды, пра што ж яшчэ спявае касалапы гаспадар лесу, ласуючыся духмяным мядком. Гэтым запытаннем напал радка адразу павялічыўся ў тры і сем адзінаццатых раза. Вялікая праўда ісцін не прымушае сябе доўга чакаць. Адказ прыходзіць не марудзячы: «Зноў пра той жа самы мёд».

Не ад учора прычыніўся сусвет да белага верша, і нашай няўдзячнай няпамяццю няможна кратаць сакрэтаў яго цэлага і паасобных частак. Яшчэ лягаюць рыфмы пад нечым старамодным поступам, яшчэ блудзяць зняверанныя думы ў лучве гіпердактылік і актаў. Але хіба можна спыніць белы верш нейкім ямбам ці, прашу прабачэння, харэем?

Дык няхай жа пылок белай рыфмы асядае на дзічку алітэрацыйна-асананснага верша, каб праясніць формулу нашай слабады: у глыб думкі, зразумець якую не кожнаму дадзена.

ВЫНАХОДНІК

Уладзімір Корбан

Сусед мой Цішка Байкароў
(Хай будзе ён здароў)
Займаўся вынаходніцтвам сем год.
Праседжваў ночы навылёт!
Глядзіш, то кола робіць, то стырно.
І вынайшаў — ды не, не зоркалёт,—
Верацяно!

І я часамі так раблю:
З гармат па вераб'ях палю!..

ХТО Я?

Аркадзь Куляшоў

> Існуем мы з табой як выключэнне,
> мая любоў,— як свет і антысвет.
> . . . .
> Ніколі мы адной не ходзім сцежкай,
> Не дзелім хлеб і дзелім толькі соль.
> . . . .
> Мне сніўся сон: ты адляцела ў вечнасць
> І зоркай там зрабілася між зор.

Я, мусіць, я, а ты ёсць ты. Даволі!
Мы цукар з'елі, засталася соль.
Чаму ж тады з такім нясцерпным болем
Я адчуваю твой сардэчны боль?

Нашто гадаць, якая антысіла
Цябе з зямлі узнесла да планет,
Калі з тых пор мне горкі і нямілы
Не толькі свет, а нават антысвет.

Мне зорны бляск тугою вочы рэжа.
Агорне сум — няўцям, чаго хачу.
Вось хіба з'ем талерку антыежы
І за табою следам палячу.

Бо я даўно жыву, як выключэнне,
Як водбліск-цень зямнога быція.
Таму падчас грызе мяне сумненне:
Я — гэта я ці, можа, анты-я?

ІЛЬЯ ШЭМЕТ

Мікола Лобан

Эйш ты яго! Не дурань, чалавек пракідкі, хай сабе і не здзешняй. Вунь, толькі праплішчыўся ў лес — адразу сякеру з-за пояса і пайшоў махаць, як наняты, і пайшоў,— па камлюках цюк-цюк. Разваротку як бач зрабіў. Спаперваначалу не бавіўся, таму к восені, глядзі, і хату сцягаў. Квацерка — не квацерка, а нейкі прыпынак есь. Так і астояўся. А раз хата — то і жонка. Гэта ўжо — уга! А дзе жонка, там і сынок. Сынок, можа, і малачка хоча. Чаму не! Дык Шэмет умеў і да пана падлабуніцца. Ён і пакланіцца не ўломак, мадыгацца не стане, і шапку скіне. Пана цікавасць бярэ.

— Ай да хадзяін! Вот маё павяленне, за тваю сазнацільнасць даю цібе цялушку. Строй жызню!

— Як-та? — Ілюха нібы і блізка не здагадваецца.

— Чаго спрашываеш,— скасавурыўся пан,— как вернаму служыцелю, карову цібе даю — адналетку. Эта, значыт, ты, па маяму ўсматрэнню, гадзён. Толькі помні: у камунію ні-ні. Цвёрда бо ведай: там твая баба тваею не будзець.

Дык назаўтра прыцемкам Шэмет говяду на плечы і тарабаніць.

І стараўся Ілья,— не прымгне. Ускруціцца сярэдначы і цярэспале ў лес. Хай сабе перуны ярашацца, хай ніза-

вічок стругае шэрань. Адно кулітку хлеба ў кішэнь возьме. Хоць і вусцішна, а калавурыць. Укінецца між сасён і, бывала, тыднямі не вылузваецца з прыкараткага кажушка. Рукі склеюць на віскутні, а — ідзе.

Наконт парубшчыкаў — ні-ні. Стр-р-рогі быў! Папаўся — дык не шманай, адразу ўгібае. Рукі табе за спіну — не ўпросіш, не ўмоліш. Лазінай разы чатыры вакол абедзвюх абкруціць, яшчэ канцы паміж прапусціць, чортавым вузлом завяжа — і гатова. А заўпарцішся, марскане загрудкі — не ўстоіш. Цябе самога на твае ж калёсы пасадзіць і вязе, як пана,— у панскі двор. А ўцякаць паспрабуй — адразу напярэсцігі. Усё роўна пярэйме.

— Злыдух пранцаваты! — лаяліся мужыкі. — Калі ж бо ты патрапіш на сваё. То мо ж вомегам вылезуць слёзы нашы.

А яму нібы ярунда.

Толькі час бяжыць.

Не паспеў аглянуцца — а ўжо дзед. А там яшчэ і яшчэ раз. У хваста ходзяць. Ну, яно, канечне, нікому не ў крыўду. Аднаго Шэмета возьмеш — вось табе і раман. А пра двух — ужо і пэўная дыялогія атрымліваецца.

Так вось і яно.

Разумець трэба.

ПАЦАЛУЙЦЕ МЯНЕ

Алег Лойка

Ты кашулю мне вышый.
. . . .

У найлепшай з кашуль
Я цябе расцалую,
Як ніколі дасюль!..

Я люблю цалавацца,—
Ці паверыце мне,—
У кажусе, у майцы,
Ў галіфэ, ў жупане;

На ляжанцы, на лаве,
Ля кастра, ля ракі;
Калі п'ю саперaві,
Калі ем агуркі;

Калі бура галосіць,
Калі шчыпле мароз;
Калі дома Хвядосся,
А ў адлучцы Хвядос.

Ў варывеньцы, у хатцы,
За абедам і ў сне
Я гатоў цалавацца.
Пацалуйце ж мяне!..

СЛОВА ЗА СЛОВАМ

Еўдакія Лось

Волма-Волма,
А не Волга,
Чэрвень-чэрвень,
Не іюнь...
. . . .
Канца-краю не відно.

Закраніце толькі тэму,
Для пачатку дайце сказ —
Верш — не верш, расце паэма,—
Вось паслухайце якраз.

У майго мілога бакі,
Нібы ў вожыка бакі;
Лезуць печаныя ракі
Задам-перадам з ракі.

Словы любага пра нашу
Дружбу ў сэрцы я нашу:
«Раніцою з'еўшы кашу,
Да паўдня мурог кашу».

Да пучка маніцы змяла,
У куток кастру змяла
І прагнала аж да вала
Чарнахвостага вала.

Падняла знячэўку гайку
У бярозавым гайку;
Запрасіла ў госці чайку
Выпіць моцнага чайку.

Зайчанё што мае сілы
З жахам рвалася з сіла.
Зачапіўшы крук за вілы,
Я вяровачку віла.

Вечарком малы і сталы
Спрытна лезуць за сталы.
Усцілае ліст апалы
Габляваныя палы.

Волма, Чэрвень, Вайнілова,
Паплавы, Беразіно,—
Слова вяжацца за слова —
Канца-краю не відно.

У ПОШУКАХ ПОШУКАЎ

Пятрусь Макаль

К д'яблу метры і мэтры!
. . . .

Выспеў верш безразмерны
У душы песняра.

К д'яблу метр старасвецкі,
Строф і тропаў не жаль!
К д'яблу Ставер, Нядзведскі
І ўчарашні Макаль!

Рыфмы — лейцы на шыі,
Асананс — трын-трава.
А-о-у-э-ы-і-і,
І-ы-э-у-о-а!
Вось кірунак галоўны,
Вось мой шлях баявы:
Верш я выдаў бясслоўны —
Будзе безгукавы:

/№№№№№№№№№№№/
+ + + + + + + + + + +
§ § § § § § § § § § §
№ § + / № + § ? ! . .

БУЛЬБЕ НЕ ДАМО ЗАГІНУЦЬ

Іван Навуменка

Нарэшце дачакаліся. Збылося! Ва ўсіх групах аб'яўлена: заўтра студэнты ідуць на дапамогу калгасу — капаць бульбу. Мы будзем уласнымі рукамі ствараць матэрыяльнае багацце — разграбаць зямлю, атрасаць карчы, і важкія клубні таропка застукаюць у днішчы кошыкаў і вёдзер. Нас будзе хмяліць халаднаватае, з зямлістым водарам паветра. Ад хвалявання [redacted] не мог заснуць.

Раніцой, калі сіняватая шэрань паўтонаў стварала першародную гармонію быцця, я з ладна напакаванай торбай выйшаў за веснічкі: «Как родная меня мать провожала».

У калгас мы адправіліся стройнай калонай. Хутка з-за пагорка выкаціўся распаўнелы шар сонца. Мы ішлі яму насустрач. Падняліся на пакаты грэбень узгорка. Зроку адкрыліся засмужаныя далі. Справа стаяў абліты золатам бярэзнік, па схілу злева рассыпалася зялёная шчэць хвойнічку. Маладжавы ветрык абвяваў нашы імпэтныя твары. «А ну-ка песню нам пропой, веселый ветер». І песня неўзабаве з'явілася. Яна бадзёра ўзнялася над калонай і паплыла ў празрыста-аксамітную бездань.

Незаўважна для сябе мы апынуліся ў вёсцы. Вуліца была новая, сучасная. «Вдоль деревни, от избы и до избы...» Старшыня сустрэў нас ледзь не з абдымкамі і

адразу павёў за аколіцу. Шырокай разлегласці пляц адкрыўся нашым вачам. «Полюшко-поле, полюшко, широко поле». Так, пляц быў шырачэзны, але гэта нас не палохала.

З натхненнем прыступілі мы да працы. Пачалося нібы вавілонскае стоўпатварэнне. Бульбіны адно мільгацелі ў руках. Па ўсяму полю раслі купкі картапляніку. Кошыкі ледзь не прасіліся самі бегчы да мяхоў.

Дзяўчаты капалі ў другім канцы поля. Там жа была Яна — сфінкс. Не! Гэта была казка. Рэбека! Лія! Неспакойныя думкі свідравалі мой мозг. Я паціху мурлыкаючы, прагна жадаў: «Услышь меня, хорошая». Набягалі думкі-напевы. Мільгацелі думкі-жаданні. «У нас в общежитии свадьба». Я марыў аб агульнажыцці і тут жа развіваў тэзу:

Ее движенья непроворны,
Она ступает тяжело,
Неся сосуд нерукотворный,
В который небо снизошло.

Узбуджаны мозг настырна высоўваў тэорыю: «Будут внуки потом, все опять повторится сначала».

З непрывычкі пачынае балець спіна. Я раз-пораз паглядаю на сонца. Нарэшце дзённае свяціла падалося на спачын.

Мы склалі ў гурт кошыкі і пашыбавалі ў вёску. Дзяўчаты нас крыху выперадзілі. Яна трохі адстала. Дзіўная рэч: «Я гляжу ей вслед — ничего в ней нет». Чым жа яна паланіла мяне? Хутка сцяміў: я ж кахаў! Якая гэта магутная, неадольная сіла — каханне. Яно старое як Сусвет

і заўсёды юнае і непаўторнае. У хаце мне не сядзелася. Збольшага перакусіў: «Эх, картошка-тошка-тошка,— объеденье». Адразу выбег на вуліцу. Яна ўжо чакала мяне, уся ў арэоле неразгаданасці і таямнічасці, святочная і прыбраная. Мы павольна пакіравалі да рэчкі. «Вечерком на реке всякое бывает».

Шматгалосы вір жыцця застаўся там, ззаду. Вераснёвы вечар ствараў лёгкажурботны настрой. Яго ласкавая мяккасць пасяляла ў душы няясныя парыванні. Першабытная цішыня, аблітая таямніча-серабрыстым подсветам поўні, стварала прывабна-спакойную ўрачыстасць. Шчымліва-невыказная пяшчота апавіла нас, ядрана чыстае паветра распірала грудзі прагай кахання. Паволі, па-асенняму засынала прырода. «С берез — неслышен, невесом — слетает желтый лист...»

Памаладзелыя, за поўнач вярталіся мы да сваіх часовых прыпынкаў. Я нават не мог уявіць, як гэта цэлую вечнасць — ноч! — не буду бачыць яе. «Голос взволнованный слышу я рядом»: — «Что ты, Вася, приуныл?» Мне адразу зрабілася лёгка і радасна. Праз хвіліну я забыўся моцным сном.

А назаўтра прачнуўся бадзёры, гатовы перавярнуць горы.

Да абеду ўсе пяцьдзесят гектараў былі выкапаны. Засталося пагрузіць мяшкі. Неўзабаве падышлі машыны.

«Эй, ухнем!..»

НА РЫБАЛЦЫ

Макар Паслядовіч

Да дзядзькі Аўхіма я дабраўся на світанні. Рассед-жвацца часу бракавала. Мне ўжо было вядома, што ка-расі даўно не спускалі з мяне вачэй,— так ім хацелася трапіць на кручок.

Перахапіўшы пульхных бліноў з валоўім лоем, мы з дзядзькам нацяннькі праз луг пашыбавалі да Драчовага перакату. Кветкі тлустай лотаці на тоўстых цырубалінах-нагах раз-пораз перагароджвалі дарогу. Светла-зялёныя стрэлкі маладой травіцы ажно хапалі за ногі, нібы прасі-лі спыніцца і лішні раз наступіць на іх. Беласнежныя кусты чаромхі здаваліся лёгкімі аблачынкамі. Паветра над намі звінела жаўранкамі, узвізгвала чайкамі, цвыргала кача-рамі, балбатала цецерукамі ды нема чырванела штыкамі busліных дзюб. Птушак было бачана-нябачана, не менш трох мільёнаў пяцісот дзевяці тысяч ста васьмідзесяці чатырох.

Як мы апынуліся ў чайцы (лодцы), я не заўважыў. За-помнілася толькі адно — чайку цэлымі натоўпамі супра-ваджалі падобныя да лапцей ляшчы, уюны з выглядам вужак і безліч рознай мелюзгі. Невялікі спрытны акунёк двойчы падскокваў ля правага борта і тройчы ля левага, увесь час намагаючыся ўбачыць вуды, якія ляжалі на дне лодкі. Але гэта яму не ўдалося, і ён, раздасадаваны,

ЧАЙКА

неўзабаве адстаў. Метраў семсот трыццаць пяць нас суправаджала выдра, а потым павярнула ўбок, заняўшыся сваімі рыбнымі справамі.

— Кідай круцёлку,— кіўнуў Аўхім на спінінг.

Блешня яшчэ была на паўметра над вадою, як велізарны з залацістымі крапінкамі шчупак зухавата выскачыў з цёмных нетраў вады і глынуў яе разам з кручкамі.

Аўхім адразу ж скіраваў чайку да берага.

Шчупак паслухмяна, як на буксіры, цягнуўся за намі, ледзьве пашавельваючы плаўнікамі і віляючы ляніва хвастом. Яго шырока ашчэраная драпежная пашча выражала вышэйшае задавальненне і найвышэйшую асалоду. Я ледзь паспяваў наматваць шнур на катушку.

Чайка ляніва шорхнула днішчам па пяску. Я мігам выцягнуў шчупака на мурог. Следам падышоў Аўхім. Не спяшаючыся, ён дастаў з кішэні складны метр, развёў яго і прыклаў да шчупака.

— Ого, два метры адзінаццаць сантыметраў без хваста. На тыдзень хопіць,— пачуўся яго здаволены голас.

А праз паўгадзіны каля невялікага альховага кусціка весела патрэскваў агеньчык.

Мы гатавалі трайную юшку.

АБЛОЖНЫ ДОЖДЖ І ВЕКАВУХА

Уладзімір Паўлаў

Ах ты, скруха-векавуха,
Дождж аблoжны!

Скача дожджык з гулка-зычнаю
Адвагай,
Зазывае на лірычныя
Развагі.

Не апошні ён, я знаю,
Як не першы.
Ён трапляе, пападае
Часта ў вершы.

Дожджык — радасць, дожджык — скруха;
Няма руху.
Адно дзеўка-векавуха
Чэша вуха.

Гавару я, як на духу:
Па прыкмеце,
Больш не быць ёй векавухаю
На свеце.

Выйсці замуж
Ёй ніхто не перашкодзіць;

Дзіцяня яна праз год які
Народзіць.

Сыпле дождж заложна, спорна,—
Пачытаю:
    Паўлаў,
        Вершы.
    Новы зборнік...
Засынаю!..

АГРАНОМ

Міхась Пянкрат

«Я аграном. Аграном. Я. Няўжо я аграном?» — мяльтэшыцца ў мяне ў галаве і ўсё такое. Перада мной прыгаюць прастакутнікі палёў, трапецыі сенажацей, трохвугольнікі балот, ромбы абугоняў, прамыя дарог, крывыя канаў, спіралі рэчак, сегменты прысядзібных участкаў.

Аграном. Радасці — во!

У кішэнях.

За плячыма.

На сэрцы.

Пад ложачкай.

У каленках.

Хіба забыць мне той дзень?

Мора залатога збожжа.

Хмялёвы настой паветра.

Бярозка, як дзяўчына.

Дзяўчына, як бярозка.

Міма нас, шыбаючы з усіх капытоў па пясчанай дарозе, імчыцца старатлівая жаробка з сядлом, з'ехаўшым пад бруха. А праз колькі часу дыбае поп. Былы. Зараз загадчык птушкаферМы. Змікіціў, падла, на чыім баку праўда. Царкву перад прачыстаю на замок — і ў калгас. Бабулькі пляваліся: богаадступнік. А ён і не шманае.

Жаробкі ўжо не відаць. Як хвастом накрылася. Поп

увесь расхрыстаны. Распараны. Лае на чым свет стаіць. Жаробку. Крыж. Пятра-ўгодніка. Значыць, яму ні фігу, ні дзякуй.

У вачах маіх ачмурэлая ружовасць. Абапіраюся на шагала. Звеннявая — побач. Яна ашпарвае мяне кіпенем трапяткой сінявы з шалёнай іскрынкай. І мне тут жа хочацца схаваць твар у кучаравы кужаль яе духмяных валасоў, афарбаваных у залацісты колер праменямі надвячоркавага свяціла. Не ведаю, як гэта зрабіць.

Таму я думаю.

Разважаю.

Сярдую.

Каб не адмачыць коніка.

Каб не ўдарыць у хамут.

Каб не сесці макам.

Каб без перахібу.

Маўчу гадзіну, другую. Трэба ўсё ўзважыць. У яе не купіць.

— Эх, ты. Дзеўкі баіцца. А яшчэ ў горадзе вучыўся. — У голасе звеннявой знішчальная пагарда.

Вось табе і на.

— Аг-ра-ном! — Яе постаць растае ў паўзмроку.

Аграном?..

РАЙСЛУЦК

Аляксей Русецкі

> *Зіхаціць асфальтам горад Слуцак —*
> *Прамысловы, з пеўнямі, райцэнтр.*

Час бяжыць, а мне штоночы сніцца
Развітанняў горыч і разлук...
З вецярком сягоння са сталіцы
Аблшаша імчыць мяне ў райСлуцк.

Вось ён — Слуцк, памыты і прыбраны.
Добры дзень, шаноўны, добры дзень!
Бачу — напрамкі з райрэстарана
Сцежка ў райміліцыю вядзе.

Райгудкі прызыўна і напеўна
Дзень у дзень на ўвесь раён гудуць.
І чуваць — з сельпеўнямі райпеўні
Пераклічку голасна вядуць.

Плошчы Слуцка. Колькі ў іх прасторы,
Велічы, убранства, хараства!
Поплеч сталі райзагтрынкантора
І кантора райзбыттрынтрава.

Пары ў клуб прыстойна йдуць па-людску
На райскокі пад баянны грай.
Я праходжу паркамі райСлуцка —
І здаецца: трапіў прама ў рай...

У НЕДРАХ НАВАЦЫЙ

Янка Сіпакоў

— Чаго ж ты стаіш, мой сыне?..

— Яне, ці бачыў ты, Яне:
Сонца ўзыходзіць уранні
Круглае і важкое,
Бы вершамі налітое.

Сонца ў пакойчык зірнула
І хмаркаю твар захінула,
Нібы яго сорам туманіць.

— Чаго б гэта, браце Яне?
Ды там нейкі хлопча, ля лавы
Прысеўшы на кукішкі, жвава
Кніжку складае, старанна.

— Якую? — паглядзіш, Яне?
То прозу запіша вершамі
І цешыцца: «Штось найнавейшае!»
То зноў выкрунтасіць стане.

— Хіба ж не дзіўна, а, Яне?
Кніжку купляюць людзі,
Дзівуюць: «А далей што будзе?»
Паэзіі ж ані звання.

— За кім жа ты тэпаеш, Яне?
Ах, Яне, Яне!

ГУМАР У НУМАР

Міхась Скрыпка

Хе... Што вам? Гумару трэба? Гэта мы мігам. Цьфу — і гатова. Класціся будзеце, што тручаныя прусакі. Бацьку роднага ад смеху не пазнаеце.

Вось слухайце, калі ласка.

Жыў-быў, калі памятаеце, Санька Шманька. З выгляду чалавек як чалавек. І рукі ёсць, і ногі мае, і галава быццам на месцы. А на ёй і розныя прылады нібыта ў парадку — вушы там, нос, гэтыя самыя, як іх, вочы, ды і іншыя прычындалы. Затое п'янчуга — не дай ты і не давядзі госпадзі. Возьме вады. Звычайнай са студні. І кубак за кубкам, кубак за кубкам. І давай, і давай. Нібы і непярэліўкі. Глядзіш — хістаецца, не раўнуючы, як той казаў, ля спірытусу тыдзень хадзіў. Каленцы выкідвае, вычварае немаведама што. За жывоцікі хопішся, гледзячы...

Няўжо не смешна, што пазяхаеце?

Тады слухайце іншае. Гэта напэўна пройме. Са скуры вылузнецеся.

Іду гэта я аднойчы, значыцца, і іду сабе памаленьку. Пачакайце,— куды ж гэта я ішоў. А-а-э-э... Далібог не прыпомню. Але ішоў. Добра памятаю, што ішоў. Хіба я брахуцька ці блазнота нейкая, каб хлусіць? Вось, успомніў!.. Гэта ж нёс я цешчы керагаз, бо ў яе не газаваў газ, а старой закалола ў вуху. Банкі трэба ставіць — і кропка...

Але чакайце, чакайце, хлопчыкі. Ці вы мяне слухаеце, ці не? Можа вам усе адзнакі ў знакі трэба?

Што ж гэта вы — га? Спіцё!..

Эх, вы!

Дзе ж на ўсіх гумару таго набярэшся?..

ВАСІЛЬКОВЫ ПОДЫХ УСПАМІНАЎ

Міхась Стральцоў

І ўспамінаецца водар маленства. Пярэстае імкненне серабрыстай чуллівасці каля Піліпавай сажалкі, асмужлівыя павевы ґранатавай сіні за Аўдулінай лазняй, барбарысавае ад леташняга снегу неба над Хомкінай канавай, нішчымны пах смажаных даляглядаў і пяшчотнае мроіва наравістай роўнядзі ў Максімавых аборках.

Рабінзоны і Пятніцы. Шпіёны і пагранічнікі. Разведчыкі. Дахі і падстрэшшы.

Ластаўкі. Вераб'і. Часам галубы.

Чужыя сады на Матрунінай дачы. Грайкі посвіст уздыхлівай папружкі і сакавітыя пісягі на непахіснай спіне і ніжэй.

А потым перакуленыя чарніліцы, спісаныя ўраўненні, квяцісты атэстат нясцерпнай сталасці, выпускны вечар. І ўрэшце рамонкавы старт у родную крэпдэшынавую вёску.

Вечар. Я нясмела выйшаў на быльняговую вуліцу. Абмяклае паветра казытліва звінела непрыручанымі камарамі і двойчы рванулася захлёбістымі драчамі, каб адразу ж павільгатнець цыркатлівымі зорамі. У страхацістай пуні — праз дарогу — зняможыста ўздыхала жвачлівая карова, а далей, на чвяклівым балоце, згультаеная жаробка непрадумана палохала рассупоненую цішу спружы-

ністым іржаннем. Брахаў сабака. Мінорлівы гармонік вярэдзіў ласкальную вясковасць металічнай уладнасцю.

На Габрусёвым бярвенні лірычная чародка дзяўчат ледзьве не задыхалася: «Ой, шкада, шкада таго, каго зіма марозіла». Крайняй сядзела Домніна Гэля. Я прымайстраваўся побач. І праз момант рука незнарочыста сутыкнулася з кволістымі Гэлінымі пальцамі. А хутка яе ваблівае плячо палахлівіста кранулася майго. На адно імгненне. Але яго было дастаткова, каб між намі ўстанавілася сарамяжлівая блізкасць.

Неўзабаве з'явілася купка абкураных хлопцаў. Я непрыкметна саслізгнуў з аб'ёрзанага бервяна і, не стараючыся дужа паднімаць ног, паплёўся дамоў. Каля Юркінага пералазу мяне дагнала Гэля. Цяжка дыхаючы, даверліва прытулілася да майго пляча.

Праз некалькі крокаў спыніліся. Над намі купчасцілася разбежыстае суччо Харытонавай арабіны і шырокая маўклівасць спагадлівай ночы. Гэля раз-пораз заглядвала ў мае наструненыя вочы.

«Што рабіць? Пацалаваць ці не?» — маланіла мяне нашатырная думка. І здавалася — во-во пацалую. Паміж намі ўстанавілася тая дрыготлівая чуйнасць, калі непатрэбна мурожная ўзрушанасць вільготных слоў і натужны блакіт аксамітавых прызнанняў...

Фіялетавы ўсход паволі наліваўся салістай чырванню. Бадзёрысты петушыны спеў калыхнуў разамлелае наваколле. За Гэляй зацуглена рыпнулі старожкія веснічкі. І тут клубчасты сорам абдаў мой твар.

— Гэта ж трэба, а: хусцінкі не папрасіў. А-а?.. Цьфу, каб ты спрахла. Чакай, калі зноў сустрэнешся. Ай-яй-яй...

Я кудзеліста з'ездзіў сябе светла-шэраю аплявухаю і нацянькі, міма Аўхімавага шула, пашыбаваў у Чыжаў сасняк зірнуць, ці не забраў хто маіх дроў.

БАСАНОЖ ПА БЛІСКАВІЦАХ

Раман Тармола

У чэрвені гром не грымеў,
а роў
Адкормленым
гарачым бугаём.

Гэй, гром!
Раўні,
нібы бугай ля весніц.
Гы-ых!
Р-р-р!
Гэх! Гэ-эх!
Тр-р-рах!
Хай нада мной
маланка шабляй звесіцца —
Не страх!
У скокі рынуся.
Прэч, карасі-камбалы!
Над дрэвамі прайдуся,
вышай стрэх.
Што-о?!
Неба трэснула?
Кажаш, закапала?
Ф'ю-у-у-у-й-й-і-і-і-э-э-эх!..

АПОШНІ ХУТАРАНІН

Тарас Хадкевіч

Сёння, як з вечара ў вечар, у хаце было самотна і вусцішна. Не спалася. Нарастаючая трывога ныла ў далонях, настырна стукала пад правую лапатку. Вецер, чуваць было, надакучліва корпаўся ў застрэшшы. На грэбені сугроба, здавалася, нешта варушылася.

Трахім Стопка апрануў руды дзедаў паўкажушок, насунуў парудзелую бацькаву аблавушку і ў сестрыных валёнках, падшытых гумай з аўтакамеры, затупаў медзведзяватай паходкай у сенцы. Доўга бавіўся з засаўкай, пакуль адчыніў насклелыя дзверы.

Густой мітульгой абрынулася на яго цемрадзь. Хату замяло, што хоць праз гарышча лезь. Гурбы падпіралі яе з усіх бакоў пад самую страху. Да гаспадара, пазяхаючы і павіскваючы, падбег сабака, лізнуў руку і адразу ж завыў — аднатонна, з жалобным пералівам. У голасе яго чулася туга па нязведанаму сабачаму шчасцю і нібы разуменне блізкай гвалтоўнай смерці.

«Нават сабака адчувае адзіноту»,— мільганула даўно прызапашаная думка. І тут жа праз вязкую шэрасць махнуўся чыйсці нізкі прадаўгаваты цень.

«Ці кот, ці воўк. Мабыць, воўк»,— вырашыў Трахім.

Гэтая здагадка сваёй нечаканасцю пранізала ўсю Стопкаву істоту і прымусіла шавяльнуцца валасы на ягонай

галаве. «Воўк можа з'есці. Гэта — як піць даць. Скокне з-за вугла — і за глотку. Мілуйся тады з ім. Не. Трасцы яго матары і хутара гэтага. Хопіць!»

Зябка павёўшы плячыма, Трахім задам ступіў праз парог і спрытна зачыніў дзверы. Не распранаючыся, прылёг на ляжанцы. Але заснуць не мог. Толькі зводзіў вочы, як нешта нібы шамацела і галодны звер-лесавік караскаўся з гурбы, паблісkeваючы зеленаватымі агеньчыкамі...

Калі трохі разднела, Трахім кульнуўся з ляжанкі, схапіў у сенцах вілы, узлез на сугроб і падняўся на страху. Ён быў адна рашучасць. Адгарнуў нагой трохі снег і ўсадзіў вілы ў прамёрзлую, добра такі падгніўшую салому. Р-раз! — і першы жмут страхі разам са снегавым шкумаццем паляцеў у сугроб. Работа спорылася. Рукі рухаліся з разухабістай імклівасцю. Неўзабаве Трахім добра ўгрэўся. Ужо амаль палавіна страхі была скінута.

Стопка на хвіліну спыніўся. Яго позірк мімаволі затрымаўся на бліжэйшым ельнічку. Там з-за дрэва цікаваў воўк. Стопка патрос яму кулаком і ўсміхнуўся.

— Трасцы ты мяне цяпер з'ясі. У вёску перабіраюся.

Воўк у бяссільнай злосці металічна шчоўкнуў зубамі і, апусціўшы хвост, нехаця пацёгся ў хмызняк.

А ў хаце Трахімавы дочкі радасна скакалі вакол маці, прыпяваючы імі ж самімі складзеную песеньку: «Хутка ў вёску пераедзем да калгаснікаў-суседзяў. Эх, эх, да калгаснікаў-суседзяў...»

ЗМЕСТ

Юрчанка Г.

Вярхом на вожыку. Літаратурныя пародыі. Мінск, «Беларусь», 1968.

96 с. 5000 экз. 18 к.

Парадыст прыкмеціў асобныя недахопы творчасці беларускіх пісьменнікаў і стварыў трапныя, падчас калючыя, гумарыстычныя творы.

7-4-3
———
181-68

Бел2

Ю 83

На белорусском языке
Георгий Федорович Юрченко

ВЕРХОМ НА ЕЖИКЕ

Издательство «Беларусь». Минск, Ленинский проспект, 79.

Рэдактар Хв. Жычка. Мастацкі рэдактар М. Широкаў. Тэхнічны рэдактар Н. Яноўская. Карэктар Л. Баўдзей.

АТ 08627. Здадзена ў набор 1/III 1968 г. Падп. да друку 12/V 1968 г. Тыраж 5 000 экз. Фармат $70 \times 108^{1}/_{32}$. Папера друк. мел. Ум. друк. арк. 4,2. Уч.-выд. арк. 2,6. Зак. 969. Цана 18 кап.

Паліграфічны камбінат імя Я. Коласа. Мінск, Чырвоная, 23.